

บทที่ 2

ความตกลงทางการค้าและการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ

โดยที่การค้าระหว่างประเทศต้องพึ่งพิงทรัพยากรการผลิตจากประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเอง จึงมีความจำเป็นต้องจัดระเบียบทางการค้าของโลกขึ้น ในรูปขององค์การทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะทำหน้าที่กำหนดแนวทางและกฎเกณฑ์ทางการค้าของโลก ขณะเดียวกัน แต่ละประเทศที่มีพื้นที่ในภูมิภาคใกล้เคียงกันก็ร่วมมือกันรวมเป็นกลุ่มประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มการค้าภายในกลุ่ม จึงปรากฏเป็นกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ

2.1 ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT)

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการลดภาษีนับว่าเป็นนโยบายทางการค้าซึ่งเริ่มในช่วง 1930s โดย ค.ศ.1930 สหรัฐฯ ได้ผ่านกฎหมายเกี่ยวกับภาษีซึ่งไร้ความรับผิดชอบอย่างยิ่ง คือ The Smoot – Hawley Act ภายใต้กฎหมายนี้ อัตราภาษีเพิ่มสูงขึ้นมาก และการค้าของสหรัฐฯ ลดลงอย่างมาก นักเศรษฐศาสตร์บางคนได้โต้แย้งว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นการซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วง 1930s หลังจากมีการใช้กฎหมายฉบับนี้สองสามปี ฝ่ายบริหารสหรัฐฯ ได้สรุปว่า ภาษีควรลดลงแต่กลับเป็นการสร้างปัญหารุนแรงทางการเมือง เพราะการลดภาษีใดๆ ย่อมถูกต่อต้านจากสมาชิกสภาสูงซึ่งในท้องถิ่นของตนจะมีบริษัทผลิตสินค้าขายแข่งกัน ในขณะที่ผลตอบแทนจะกระจายไปยังสมาชิกสภาสูงไม่กี่ราย การลดภาษีต้องเชื่อมโยงถึงผลประโยชน์ผู้ส่งออกด้วย การแก้ไขปัญหามุ่งต้นคือ ให้มีการเจรจาภาษีสองฝ่าย สหรัฐฯ อาจเจรจากับบางประเทศที่ส่งออกน้ำตาล และเสนอลดภาษีน้ำตาล ถ้าประเทศคู่ค้าลดภาษีสินค้าส่งออกของสหรัฐฯ ผู้ส่งออกสหรัฐฯ สนใจหลักการนี้และต้องการช่วยเหลือฝ่ายการเมืองในรูปผลประโยชน์จากน้ำตาล ในประเทศคู่ค้า ผู้ส่งออกน้ำตาลไปต่างประเทศก็สนใจในหลักการนี้ ต้องการถ่วงดุลอิทธิพลทางการเมืองในผลประโยชน์จากการแข่งขันการ

นำเข้าน้ำตาล การเจรจาสองฝ่ายจึงลดภาษีเฉลี่ยลง โดยสหรัฐฯ จากเดิมนำเข้าเสียภาษีร้อยละ 59 ในปี 1932 ลดลงเหลือร้อยละ 25 ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เล็กน้อย

การเจรจาสองฝ่ายไม่อาจสร้างผลตอบแทนเต็มที่จากการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ กำไรจากการเจรจาสองฝ่ายจะไหลออกไปยังประเทศที่ไม่ได้ทำข้อตกลงด้วย เช่น สหรัฐฯ ลดภาษีกาแฟอันเป็นผลจากการติดต่อกับบราซิล โคลัมเบีย จะได้รับผลตอบแทนจากการที่ราคากาแฟตลาดโลกสูงขึ้น นอกจากนั้น อาจมีประเทศที่ได้รับประโยชน์มากกว่าสองประเทศ เช่น สหรัฐฯ ขายให้ยุโรปมากขึ้น ยุโรปขายให้ซาอุดีอาระเบียมากขึ้น ซาอุดีอาระเบียขายให้ญี่ปุ่นมากขึ้น และญี่ปุ่นขายให้สหรัฐฯ มากขึ้น ดังนั้น ขั้นตอนต่อไปของการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศจึงเข้าสู่ขั้นตอนการเจรจาหลายฝ่าย (multinational negotiations) อันเป็นการร่วมกันเจรจาหลายประเทศ

การลดภาษีหลายฝ่ายนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ดำเนินภายใต้กรอบของแกตต์ ซึ่งก่อตั้งในปี 1947 แกตต์จะวางกฎเกณฑ์ในการกำกับนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีการตรวจสอบโดยคณะกรรมการจากสำนักงานใหญ่ ณ นครเจนีวา

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งแกตต์

เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก ยกเว้นมาตรฐานการครองชีพ การจ้างงาน การนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิต แกตต์ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานดังนี้

- (1) การค้าระหว่างประเทศพึงยึดหลัก “การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง” (Most – Favored Nation Treatments: MFNs)
- (2) การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ห้ามจำกัดการนำเข้า
- (3) สินค้าที่ลดภาษีแล้วจะไม่มี的增加ภาษีอีก
- (4) กรณีมีข้อพิพาทให้ใช้การปรึกษาหารือ (consultation)
- (5) กรณีที่ประเทศใดเกิดวิกฤติด้านดุลการชำระเงิน อาจอนุญาตให้ควบคุมการนำเข้าได้
- (6) ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การประชุมของแกตต์

นับตั้งแต่มีการก่อตั้งมาในปี 1947 แกตต์มีการประชุมทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งที่สำคัญที่สุดคือ รอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ประชุมที่เมืองปุนต้า เอล เดสเต้ ประเทศอุรุกวัย ตั้งแต่ 15 กันยายน 1986 ถึง 15 ธันวาคม 1993 และเป็นการประชุมครั้งสุดท้ายของแกตต์ก่อนจะปรับเปลี่ยนมาเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

การประชุมรอบอุรุกวัย

การประชุมรอบอุรุกวัยให้ผลสรุปในวันที่ 15 ธันวาคม 1993 โดยประเทศสมาชิกมีความเห็นร่วมกันว่า ควรจัดตั้งองค์การการค้าโลกขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนแกตต์ เนื่องจากแกตต์เป็นเพียงข้อตกลงทางการค้าเท่านั้น ไม่มีอำนาจบังคับสมาชิก ประเทศสมาชิกของแกตต์จึงได้ลงนามรับรองผลการเจรจาทั้งหมดของแกตต์ หรือกรรมสารสุดท้าย (Final Act) ในวันที่ 15 เมษายน 1994 ณ เมืองมารราเกช ประเทศมอริสโก

2.2 องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

องค์การการค้าโลก เป็นองค์การระหว่างประเทศที่พัฒนามาจากแกตต์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1995 มีสมาชิกแรกเริ่ม 81 ประเทศ (กุมภาพันธ์ 2550 เวียดนามเป็นสมาชิกลำดับที่ 150) สำนักงานใหญ่อยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (ที่เดิมของแกตต์) ประเทศไทยเป็นสมาชิกก่อตั้งลำดับที่ 59

วัตถุประสงค์ของ WTO

- (1) เพื่อสนับสนุนให้มีการค้าเสรีระหว่างสมาชิก
- (2) เพื่อดูแลให้สมาชิกดำเนินการตามข้อตกลงทางการค้าที่มีต่อกัน
- (3) เป็นคนกลางในการตัดสินข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างสมาชิก

หลักการสำคัญขององค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลให้การค้าโลกเป็นไปโดยเสรี กฎระเบียบขององค์การการค้าโลกจึงเป็นการค้าเสรีและเป็นธรรม (Free and Fair Trade) องค์การการค้าโลกได้กำหนดหลักการในการดำเนินงานคล้ายคลึงกับแกตต์ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติดังนี้

- (1) กำหนดให้มีการใช้นโยบายทางการค้าโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (non discrimination) เช่น ต้องมีการให้ MFN และ national treatment
- (2) มาตรการทางการค้าต้องมีความโปร่งใส (transparency)
- (3) การคุ้มครองผู้ผลิตภายในให้ใช้ภาษีศุลกากรเท่านั้น
- (4) ร่วมกันทำให้การค้าระหว่างประเทศมีเสถียรภาพและความมั่นคง
- (5) ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม
- (6) กรณีฉุกเฉินและจำเป็น ให้มีสิทธิใช้ข้อยกเว้นได้
- (7) ให้มีการรวมกลุ่มทางการค้าเพื่อลดภาษีระหว่างกัน
- (8) มีกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้าให้คู่กรณี
- (9) ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามพันธกรณี

ความตกลงที่สำคัญภายใต้องค์การการค้าโลก

- (1) ความตกลงแม่บท
 - (1.1) ความตกลงมาร์ราเกซ จัดตั้งองค์การการค้าโลก
 - (1.2) ความตกลงแกตต์ (1994)
- (2) การเปิดตลาด
 - (2.1) การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม
 - (2.2) การเปิดตลาดสินค้าเกษตร
 - (2.3) การเปิดตลาดสินค้าสิ่งทอ
- (3) กลุ่มความตกลงเกี่ยวกับวิธีการนำสินค้าเข้า
 - (3.1) มาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช
 - (3.2) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า
 - (3.3) การประเมินราคาเพื่อการศุลกากร
 - (3.4) การตรวจสอบก่อนการส่งออก
 - (3.5) กฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้า
 - (3.6) การออกใบอนุญาตนำเข้า
- (4) มาตรการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน
 - (4.1) มาตรการปกป้อง
 - (4.2) การต่อต้านการทุ่มตลาด

- (4.3) การอุดหนุนและมาตรการตอบโต้
- (5) การค้าบริการหรือ GATS
- (6) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs)
- (7) มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIMs)

2.3 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (อังค์ถัด) (United Nations Conferences on Trade and Development: UNCTAD)

อังค์ถัด เป็นองค์การถาวรของสหประชาชาติ เกิดจากการรวมกลุ่ม 77 มักถูกเรียกว่า เป็นเวทีของประเทศยากจน ก่อตั้งในปี 1964 อังค์ถัดมีการประชุมทั้งหมด 10 ครั้ง โดยครั้งที่ 10 ประชุมที่กรุงเทพฯ วันที่ 12 – 19 กุมภาพันธ์ 2543 มีสมาชิก ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 192 ประเทศ

วัตถุประสงค์ของอังค์ถัด

- (1) ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
- (2) เป็นศูนย์กลางทางการเจรจาทางการค้าโลก

การดำเนินงานของอังค์ถัด

- (1) สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP)
- (2) สิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (GSTP)
- (3) โครงการโคคกัณฑ์รวม (IPC)
- (4) กองทุนร่วม (Common Fund)

สรุป

1. การเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ขจัดอุปสรรคทางการค้าในด้านการใช้นโยบายปกป้อง ในระยะแรกเป็นการเจรจาการค้าทวิภาคี และต่อมาได้พัฒนาเป็นการเจรจาระดับพหุภาคี
2. ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศฉบับแรก คือ แกตต์ แต่แกตต์เป็นเพียงข้อตกลงไม่อาจบังคับให้สมาชิกทุกรายปฏิบัติตามได้

3. องค์การการค้าโลก พัฒนามาจากแกตต์มีอำนาจและบทบาทมากกว่าแกตต์ ถูกเรียกว่า เวทีของคนรวย
4. อังค์ถัด เป็นหน่วยงานของสหประชาชาติ ถูกเรียกว่า เป็นเวทีของคนจน

2.4 สหภาพยุโรป (European Union: EU)

สหภาพยุโรปได้เริ่มก่อตั้งจากสมาชิกดั้งเดิม 6 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส เยอรมันตะวันตก อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ตั้งแต่คริสต์ศักราช 1951 ต่อมาคริสต์ศักราช 1973 มีสมาชิกเพิ่มอีก 3 ประเทศ คือ อังกฤษ ไอร์แลนด์ และเดนมาร์ก คริสต์ศักราช 1984 กรีซเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 คริสต์ศักราช 1986 สเปนและโปรตุเกสได้เป็นสมาชิกลำดับที่ 11 และ 12 ต่อมา 1995 ออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป รวมมีสมาชิก 15 ประเทศ และในวันที่ 1 พฤษภาคม 2004 สหภาพยุโรปได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 10 ประเทศ ได้แก่ เอสโตเนีย ลิทัวเนีย โปแลนด์ แลตเวีย สาธารณรัฐเช็ก สโลวีเนีย สโลวาเกีย ฮังการี ไชปรัส และมอลตา การเพิ่มสมาชิกใหม่เป็น 25 ประเทศ จะเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับสหภาพยุโรป ในการเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อโลก โดยจะมีพื้นที่เพิ่มขึ้นอีก 34% ประชากรเพิ่มขึ้น 105 ล้านคน รวมถึงการมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ดี ในวันที่ 1 มกราคม 2550 สหภาพยุโรปได้รับอีก 2 ประเทศเป็นสมาชิก คือ บุลกาเรีย และโรมาเนีย รวมมีสมาชิก 27 ประเทศ

สหภาพยุโรปได้เริ่มมีการใช้หน่วยเงินตราเดียวกันตั้งแต่ 1 มกราคม 1999 แต่เป็นเพียงการใช้ในระบบบัญชีเหล่านั้น ต่อมา 1 มกราคม 2002 จึงได้เริ่มมีการใช้ธนบัตรและเงินเหรียญ ปัจจุบันประเทศสมาชิกที่ใช้เงินยูโร 16 ประเทศ คือ ออสเตรีย เบลเยียม ฝรั่งเศส ฟินแลนด์ เยอรมนี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักซิมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน และกรีซ ซึ่งเป็นสหภาพยุโรปเก่า และสหภาพยุโรปใหม่มี 4 ประเทศ คือ สโลวีเนีย สโลวาเกีย ไชปรัส และมอลตา ส่วนอังกฤษ สวีเดน และเดนมาร์ก ได้ยึดเวลาการเข้าใช้เงินยูโรออกไปโดยอ้างเหตุผลความไม่พร้อม

สหภาพยุโรปนับว่าเป็นตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ ความพร้อมทางด้านทรัพยากรมนุษย์ การมีพินดินติดต่อกัน การมีทรัพยากรหนุนเนื่องในการผลิตต่อกัน การมีเทคโนโลยีทันสมัย ปริมาณเงินทุนมีมาก รวมถึงประเทศสมาชิกมีความมุ่งมั่นตั้งใจร่วมมือกัน อย่างไรก็ดี ใน พ.ศ.2553 เกิดวิกฤตหนี้สาธารณะของประเทศในสหภาพยุโรป

2.5 สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)

(The Association of South East Asian Nation: ASEAN)

อาเซียน ก่อตั้งในวันที่ 8 สิงหาคม 2510 สมาชิกแรกเริ่มมี 5 ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ต่อมา พ.ศ. 2527 บรูไนได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 6 และเวียดนามเป็นสมาชิกลำดับที่ 7 พ.ศ. 2538 สปป.ลาวและสหภาพพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกลำดับที่ 8 และ 9 ในพ.ศ. 2540 ราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ 10 เมื่อ พ.ศ. 2542 ประชากรในอาเซียนทั้งหมดประมาณ 500 ล้านคน

วัตถุประสงค์ของอาเซียน

- (1) เพื่อเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการพัฒนาทางวัฒนธรรม
- (2) เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค
- (3) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และการบริหาร เป็นต้น

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน

(1) เขตการค้าอาเซียนหรืออาฟต้า (ASEAN Free Trade Area: AFTA) อาฟต้า ก่อตั้งปี 2535 โดยการริเริ่มของ นายอานันท์ ปันยารชุน วัตถุประสงค์หลักของอาฟต้าคือ การสร้างความสามารถในการแข่งขันได้กับสินค้าของอาเซียนในตลาดโลก ซึ่งจะส่งผลให้อาเซียนเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และอาฟต้าจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองในเวทีเจรจาการค้าโลก

การดำเนินงานของอาฟต้าอยู่ภายใต้ข้อตกลง 2 ฉบับ คือ

- 1.1 ความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน
- 1.2 ความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ CEPT

(2) โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO) AICO เป็นโครงการเพื่อส่งเสริมการขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างภาคเอกชนในอาเซียน

(3) การเปิดเสรีการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Service: AFAS) AFAS เป็นความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ (cooperation) และเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก

(4) เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) AIA มีหลักการคือ ให้เปิดเสรีการลงทุนในอุตสาหกรรมและให้การปฏิบัติเยี่ยงชาติแก่นักลงทุนอาเซียน

(5) กลไกระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Mechanism) กรณีประเทศสมาชิก มีข้อพิพาททางการค้า กลไกคำตัดสินกล่าวจะระงับข้อพิพาท หากไม่สามารถดำเนินการได้จะนำไปพิจารณาในองค์การการค้าโลกต่อไป

(6) การแจ้งเปลี่ยนแปลงพันธกรณี (Notification Procedures) ประเทศสมาชิก ต้องแจ้งก่อนการเปลี่ยนแปลงไปใช้มาตรการใดๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อผูกพัน

(7) การอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนของอาเซียน วัตถุประสงค์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและส่งเสริมการค้าภายใต้อาฟต้า

(8) การเชื่อมโยงความร่วมมือกับกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่น ๆ อาเซียนได้มีการเชื่อมโยงในรูปแบบ ASEAN + 3 ASEAN – CER

2.6 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย – แปซิฟิก (เอเปค)

(Asia – Pacific Economic Cooperation: APEC)

เอเปคได้เริ่มก่อตั้งเมื่อพุทธศักราช 2532 สมาชิกแรกเริ่มมี 12 ประเทศ ได้แก่ อาเซียน 6 ประเทศ (บรูไน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย) สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และเกาหลีใต้ โดยเน้นแนวคิดภูมิภาคนิยมแบบเปิด (open regionalism) ต่อมา พ.ศ. 2524 จีน ไต้หวัน และฮ่องกง ได้เข้ามาเป็นสมาชิกเป็น 15 ประเทศ พ.ศ. 2536 เม็กซิโกและปาปัวนิวกินีเข้าเป็นสมาชิก (เป็น 17 ประเทศ) พ.ศ. 2537 ชิลีเป็นสมาชิก และพ.ศ. 2541 รัสเซีย เวียดนาม และเปรู เข้าเป็นสมาชิก รวมเอเปคมีสมาชิก 21 ประเทศ หรือ 21 เขตเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ของเอเปค

- (1) เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคและของโลก
- (2) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าหลายฝ่าย

- (3) เพื่อลดอุปสรรคการค้าสินค้า และการค้าบริการ ตลอดจนการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกให้สอดคล้องกับกฎของแกตต์
- ความร่วมมือของเอเปคมี 3 ส่วน คือ
- (1) การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน
 - (2) การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน
 - (3) ทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ

การดำเนินงานของเอเปค

เอเปคมีสำนักสาขาที่สิงคโปร์สมาชิกหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ประเทศไทยได้เคยเป็นเจ้าภาพในการประชุมเดือนกันยายน 2535 และได้เป็นเจ้าภาพอีกครั้งหนึ่งในเดือนตุลาคม 2546 อย่างไรก็ดี วันที่ 4 – 5 มิถุนายน 2547 ได้มีการประชุมเอเปค 2004 ที่เมืองพูคอน ประเทศชิลี

การร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้เอเปค เป็นการร่วมมือแบบหลวมๆ และมีข้อเสนอให้เปิดเสรีด้วยความสมัครใจ

2.7 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค

ประเทศไทยได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกับประเทศเพื่อนบ้าน 3 กลุ่มคือ

(1) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงของ 6 ประเทศ หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Greater Mekong Subregional Economic Cooperation: GMS - EC)

โครงการนี้เริ่มดำเนินการในปี 2535 ภายใต้การให้เงินศึกษาความเป็นไปได้ของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) มีสมาชิก 6 ประเทศคือ กัมพูชา พม่า ลาว จีน เวียดนาม และไทย ความร่วมมือภายใต้โครงการนี้จะเน้นเฉพาะบางพื้นที่ในแต่ละประเทศโครงการที่น่าสนใจใน GMS - EC คือ แนวพัฒนาเขตเศรษฐกิจตะวันตก - ตะวันออก แนวพัฒนาเขตเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ การพัฒนาการเดินทางในลำน้ำโขง เป็นต้น

(2) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายหรือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Indonesia - Malaysia - Thailand Growth Triangle: IMT - GT)

โครงการนี้เริ่มดำเนินการปี 2536 ภายใต้การให้เงินศึกษาความเป็นไปได้ของธนาคารพัฒนาเอเชีย ประเทศสมาชิกประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย พื้นที่ความร่วมมือของไทย คือ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(3) โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีปหรือห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Bangladesh - India - Myanmar - Sri Lanka - Thailand - Economic Cooperation: BIMST - EC)

โครงการนี้เริ่มดำเนินการปี 2540 เป็นการร่วมมือในระดับประเทศแต่ความคืบหน้ายังไม่มากเท่าที่ควร เพราะประเทศอื่นๆ ในกลุ่มส่วนใหญ่ยากจนมีแต่อินเดียที่พอจะมีศักยภาพและไทยได้ลงนามการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับอินเดียแล้ว

2.8 เขตการค้าเสรีแห่งทวีปอเมริกา (Free Trade Area of America: FTAA)

โครงการนี้เริ่มปี 2537 โดยจะรวมประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ - กลาง - ใต้ จำนวน 33 ประเทศเข้าด้วยกันกับสหรัฐอเมริกา

2.9 เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement: NAFTA)

เป็นการรวมกลุ่มของ 3 ประเทศในอเมริกาเหนือ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ข้อตกลงนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537
